

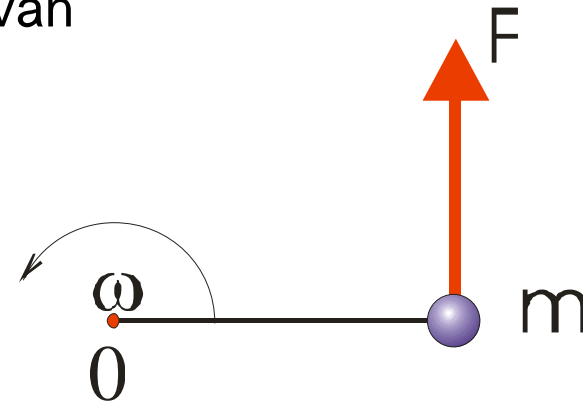
MECHANIKA TUHÉHO TĚLESA

Tuhé těleso - ideální těleso, jehož tvar ani objem se účinkem libovolně velkých sil nemění.

Moment síly M je fyzikální veličina, která vyjadřuje otáčivý účinek síly. Velikost momentu síly vzhledem k **ose otáčení** je definován

$$M = F r \quad [\text{N.m}]$$

Vzdálenost r se nazývá **rameno síly**

Podle **momentové věty** se otáčivý účinek sil působících na tuhé těleso otáčivé kolem nehybné osy ruší,

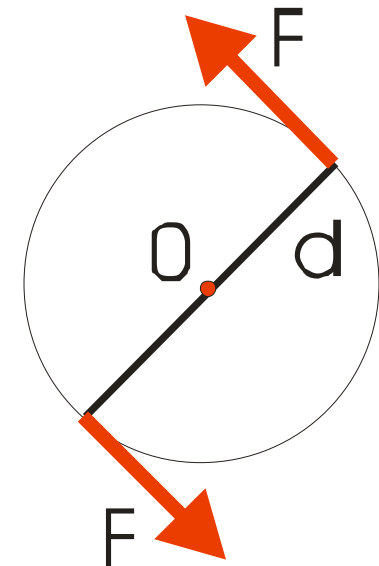
$$M = M_1 + M_2 + \dots + M_n = 0$$

Dvojice sil

Velikost momentu dvojice sil

$$D = F d \quad [\text{N.m}]$$

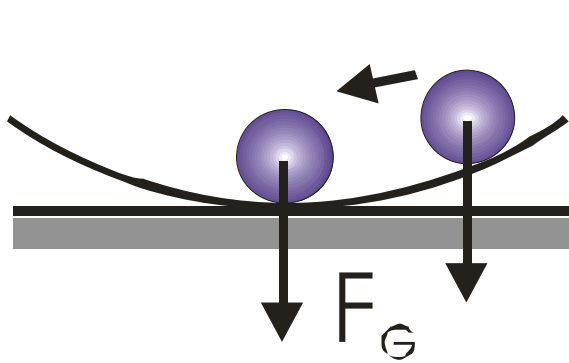
D se nazývá **rameno dvojice sil**

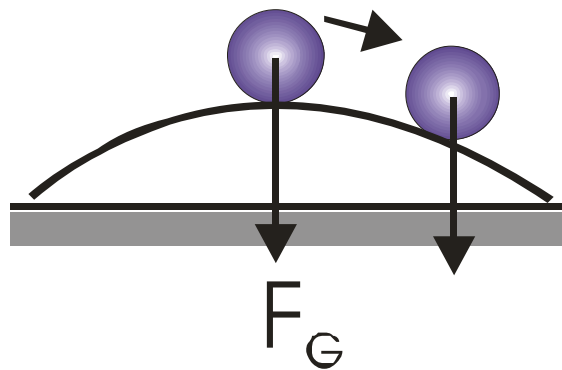
Tuhé těleso je v rovnovážné poloze, jestliže se pohybový účinek všech sil působících na těleso navzájem ruší a těleso je v klidu

Musí platit **podmínka rovnováhy sil**:

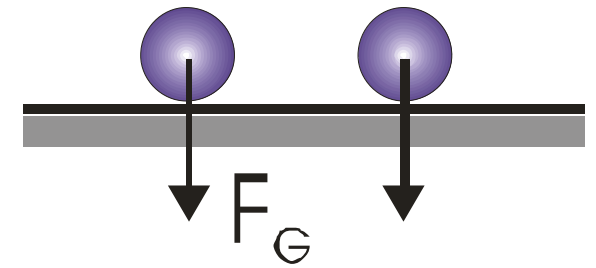
$$F = F_1 + F_2 + \dots + F_n = 0$$

stálá (stabilní)

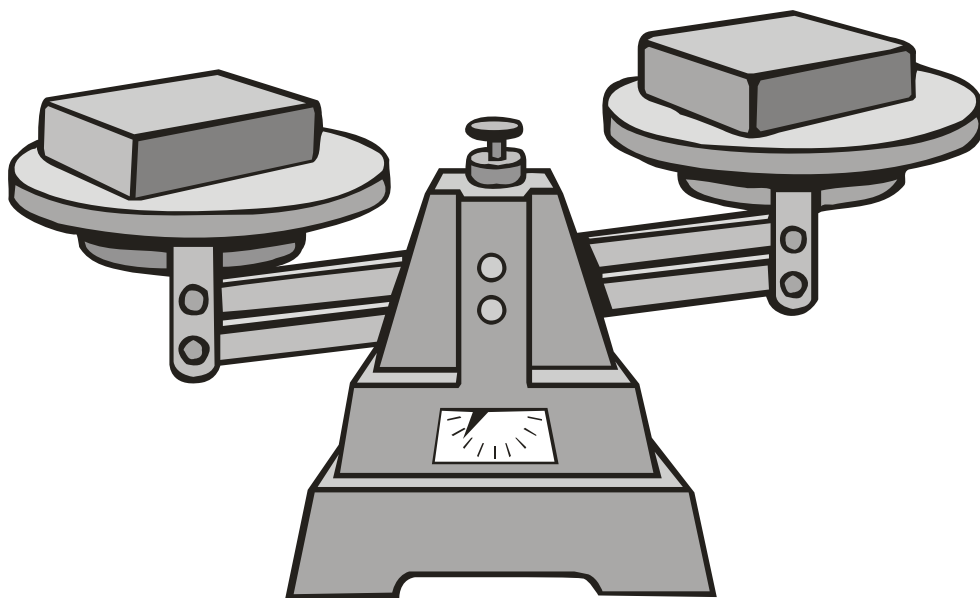
vratká (labilní)

volná (indiferentní)

Druhy rovnovážných poloh tělesa

Rovnováha momentů – rovnoramenné váhy

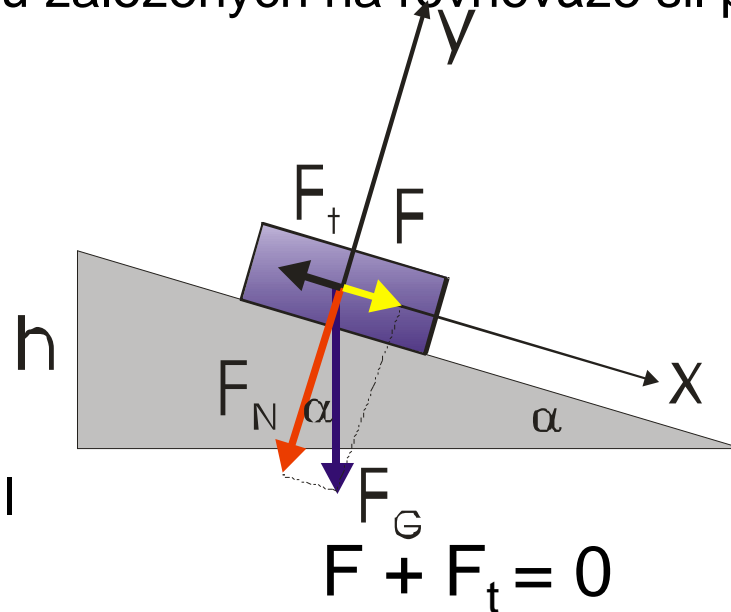

Pákové mechanismy

Rovnováha na páce

Rovnováha sil

Do skupiny mechanismů založených na rovnováze sil patří nakloněná rovina, šroub a klín

Podmínka rovnováhy sil

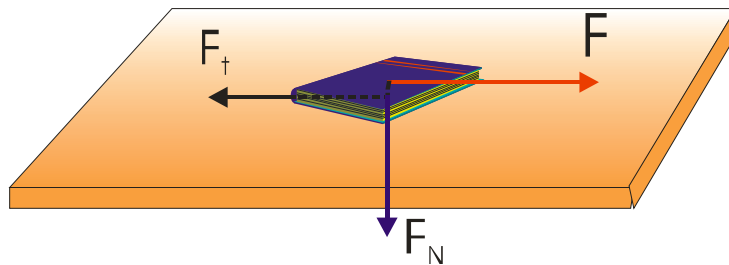
$$F + F_t = 0$$

Smykové tření

Třecí síla

kde f je **součinitel smykového tření**, který je pro různé materiály a plochy různý.

$$F_t = f F_N \quad [N],$$

Smykové tření

Přilnavost (adheze)

valivý odpor a odporová síla

$$F_v = \xi \frac{F_N}{r} \quad [\text{N}],$$

kde ξ je **rameno valivého odporu** s jednotkou metr [m].

Kinetická energie tuhého tělesa

Kinetická energie při posuvném pohybu

$$E_k = \frac{1}{2} m v^2 \quad [\text{J}]$$

Kinetická energie tělesa při otáčivém pohybu

$$E_k = \frac{1}{2} J \omega^2 \quad [\text{J}]$$

Moment setrvačnosti vzhledem k ose otáčení

$$J = m_1 r_1^2 + m_2 r_2^2 + \dots + m_n r_n^2 = \sum_{k=1}^n m_k r_k^2 \quad [\text{kg} \cdot \text{m}^2]$$

Jestliže těleso koná současně posuvný pohyb rychlostí v a otáčivý pohyb úhlovou rychlostí ω ,

$$E_k = \frac{1}{2} m v^2 + \frac{1}{2} J \omega^2 \quad [\text{J}].$$

